

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative) เรื่อง กองทุนชุมชนกับการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษา กองทุนชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตักวา ม.5 แขวงโคกแฝด เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเพื่อให้ทราบถึงปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนครอบคลุมในทุกมิติ เพราะประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จำเป็นต้องศึกษาข้อมูล ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในเชิงลึก เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำตอบใจพิสัยวิจัยที่ได้กำหนดไว้ ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้พื้นที่ชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตักวา เขตหนองจอก จังหวัดกรุงเทพมหานคร ในการศึกษาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของชุมชน และผู้ศึกษาเลือกกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนตามข้อมูลของชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตักวา ได้แก่ โต๊ะอิหม่าม ผู้นำอาสาในชุมชนประธานชุมชน ผู้นำ/กรรมการ/สมาชิกกองทุนชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตักวา ตลอดจนชาวบ้านในชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตักวา ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและครบถ้วนสมบูรณ์

การเลือกพื้นที่ในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการเลือกศึกษาชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตักวา เนื่องจากชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตักวาเป็นชุมชนมุสลิม คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และมีแนวทางการปฏิบัติตนโดยยึดหลัก"ศานานำชีวิต" มีขนบธรรมเนียมอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นฐานวัฒนธรรมที่ยังคงมีในเรื่องของความเป็นเครือญาติเดียวกัน ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นฐานทุนที่จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนในหลาย ๆ ด้านได้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นไปตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาโดยการสำรวจข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย อินเทอร์เน็ต ผลงานการศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา
2. แนวคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ จะเป็นคำถามในลักษณะปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้กล่าวถึงข้อมูลที่ถูกลืมและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่
3. เครื่องบันทึกเสียงเพื่อบันทึกบทสนทนา
4. กล้องถ่ายรูปเพื่อบันทึกภาพระหว่างการเก็บข้อมูล
5. สมุดจดบันทึก

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อความชัดเจนและเพื่อความเป็นรูปธรรมในการศึกษา จึงได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. ขั้นตอนศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษา ค้นคว้าจากแนวคิด ทฤษฎี ซึ่งประกอบด้วย 2 แนวคิดหลัก ๆ คือ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน เพื่อใช้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาและแสวงหาคำตอบที่ได้ตั้งเป็นโจทย์ในการวิจัยและค้นคว้าจากสื่อต่าง ๆ เช่น เอกสาร วารสาร อินเทอร์เน็ต ผลงานการศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจศึกษา
2. ขั้นตอนการศึกษาจากพื้นที่จริงหรือการศึกษภาคสนาม (Field Study) ใช้วิธีการศึกษาโดยการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth Interview) และการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview)

การประเมินผลและการวิเคราะห์

การประเมินผลและการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้ทำการประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้แนวคิดต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ซึ่งผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ขณะอยู่ในพื้นที่ภาคสนาม เช่น สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของชุมชน วิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทราบข้อมูลทั่วไปของชุมชน และหลังจากการเก็บข้อมูลได้ระยะหนึ่ง ผู้ศึกษาได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาด้วยการวิเคราะห์เชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษาค้นคว้ามาไว้ตอนแรกแล้ว รวมทั้งได้ขอความร่วมมือกับชุมชนในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนออกจากพื้นที่